

UNIVERSITATEA BABES-BOLYAI
BABES-BOLYAI TUDOMÁNYEGYETEM
BABES-BOLYAI UNIVERSITÄT
BABES-BOLYAI UNIVERSITY
TRADITIO ET EXCELLENTIA

A kolozsvári János Zsigmond Unitárius Kollégium földtani gyűjteménye: múlt és jelen találkozása

Kis Boglárka Mercedesz, Csutak Róbert, László Ákos, Cocâra Anett, Bodor Botond, Kövecsi Szabolcs Attila, Silye Lóránd, Gazda Flóra,
Dobri Dávid

Babeş-Bolyai Tudományegyetem, Geológiai Intézet
János Zsigmond Unitárius Kollégium

XVIII. Tudomány és Technikatörténeti Konferencia, Kolozsvár, június 26-29

- Bevezető és munkánk motivációja
- Az ásványtani/kőzettani/öslénytani gyűjtemény létrejöttének fontosabb pillanatai
- Leltározási munkálatok a múzeumban
- Érdekesebb ásványok, kőzetek
- Öslénytani érdekességek
- Érdekesebb múzeumbeli tárgyak
- Jövőkép

Bevezető és munkánk motivációja

2007-2008 előzmények:

- A kolozsvári János Zsigmond Unitárius Kollégium, dr. Gelei József nevét viselő biológiai és geológiai múzeumának megnyitása az iskola 450. éves fennállásának tiszteletére.
- Kiadvány is született a felújított szertárról.
- Felvetődött, hogy szükség lenne még 1-2 év restaurálási munkálatra, amely során leltározásra és rendszerezésre kerül a meglévő gyűjtemény.

2023:

- A földtani gyűjtemény rendszerezési munkálatának kezdete, amely mai napig is tart.

Cél:

- A múzeum anyagának megfelelőbb kihasználása tudományos, ismeretterjesztő és didaktikai célokra.
- Egy 21. századi igényeket kiszolgáló múzeum létrehozása.

Az ásványtani/kőzettani/őslénytani gyűjtemény létrejöttének fontosabb pillanatai

1882

Február 3.-án,
Kolozsvár
határába csapódott
meteorit két
darabját behozza
Csobanézi Pál

1889

Sarkantyus Gyulai
Richárd csász. és kir.
kamarás **359 drb.-ból**
álló ásványgyűjteményt
és egy ásványtartó fiókot
adományoz

1899

Polyánszky Dénes
magyar királyi
csendőr százados 60
db **máramarosi**
gyémántot
adományozott

1912

Magyar főmérnöktől a
múzeumba került egy
kőso darab,
amelyben víz- és gáz-
zárványok is voltak

t

1879

Az első leltár: “**530**
db ásvány, 31 db
kőzet,
58 db kővület,
összesen 619 db”),
egyben az első
digitalizált évkönyv
+
mamut lábszár
(Szatmári Gyula)

1885

Az iskola egy **166**
darabos
ásványgyűjtemény
re tesz szert az
Erdélyi Múzeum
Egyesület jóvoltából

1892

dr. Primics György
budapesti múzeumi
segédőr által
adományozott **61**
drb kőzet-és
ásvánnyal
gyarapodik

Természettajzi szertár

1901

Az ásványtani/kőzettani/őslénytani gyűjtemény létrejöttének fontosabb pillanatai

1914-1945

A világháborúk alatt az iskolaépület katonakórházként működött, ezekben az időszakokban **nincsen gyarapodás**, a **károkról** beszámoló évkönyvek mind elvesztek vagy nem lettek digitalizálva.

1993

A János Zsigmond Unitárius Kollégium újraindulása

2007-2008

Az iskola fennállásának 450. évfordulójára felavatták a **Gelei József biológiai múzeumot**. Felújítások és múzeumi kiadvány is született. Bővítések és segítségnyújtás: **Wanek Ferenc, Vremir Mátyás**

1948

Az iskola államosítását követően **sok minta elveszett a múzeumból**, mind a biológia, mind a geológia részlegről, de leginkább a tanszerek, műszerek sínylették meg ezt.

2023-2025

A **múzeum teljes átrendezése, felújítása**, biológiai részlegének kibővítése az Unitárius Egyház, a János Zsigmond Unitárius Kollégium, az Állattani Múzeum és a BBTE Geológia szak magyar tagozatának együttműködésével

Leltározási munkálatok a múzeumban

Munkafolyamat:

A kiállított
ásványokat/közeteket/fossziliákat
mintazacskókba gyűjtöttük a
mellettük levő címkékkel együtt

Ezután ládába kerültek és a
múzeum melletti teremben
adatbázisba leltároztuk őket

Munkafolyamat:

Célunk, hogy a gyűjtemény
rendszerinti szempontból
áttekinthető, didaktikai célokra is
használható legyen

- Állandó kiállítás létrehozása
- Ásvány/kőzet/öslény „matató” kisiskolások számára
- Kisegítő eszközként szolgáljon természettudományok (fizika, kémia, biológia, földrajz) tantárgyak oktatásakor
- Földtudományok népszerűsítése

A tárgyak adományozóikhoz, beszerzési
körülményeikhez való csatolása és a teljes leltár
elkészítése még folyamatban van.

Leltározási munkálatok a múzeumban

Munkafolyamat:

Minden minta sorszámot kapott.
Minden adatot (mintán található
szám, címkén található
szám+információ) excel táblázatba
rögzítettünk.

Megjelöltük a különösen szép vagy
tudományos szempontok miatt
érdekes ásványokat, kőzeteket vagy
öslényeket, amelyek a jövőben
létrehozandó állandó kiállítás részei
lehetnek.

Fotókat készítettünk, amelyeken a minta és a
neki megfelelő kód is látható

A gyűjtemény ásványainak, fossziliáinak származása

Érdekesebb ásványok, kőzetek

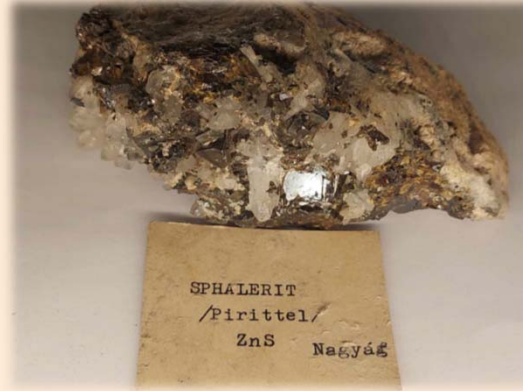
- Terméselemek (termésarany, termésezüst), szulfid ásványok főként az többségben unitárius felekezetű Aranyos-mentéről (Verespatak), az Aranynégyszög területéről (Nagyág) vagy a Keleti Kárpátok északi részéről (Nagybánya, Felsőbánya, Kapnikbánya)
- Olyan eset is előfordult, ahogyan az értesítőkből kiderült, hogy a hajdani verespataki unitárius lelkesz adományozott (valószínűleg termésaranyat) a kollégiumi gyűjteménynek (Kovács, 1883).

Termésarany és termésezüst (pontos lelőhelyük sajnos nem ismert, csak feltételezett)

Érdekesebb ásványok, kőzetek

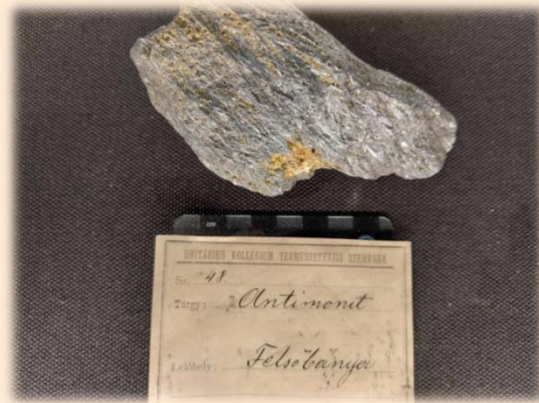
- Erdélyben azonosított/leírt ásványok, pl. a nagyágit, ami egy tellúr tartalmú szulfid ásvány).
- Egyes esetben az ásvány régi elnevezését találjuk a címkén (pl. írásérc, kerékérc)

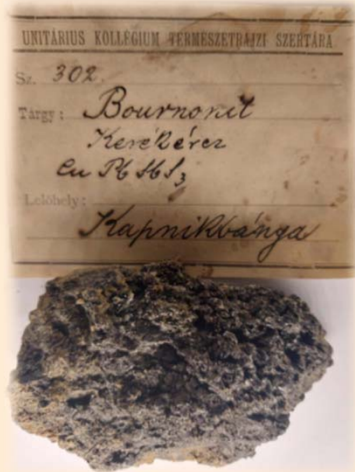
Szilvanit, régi elnevezésén írásérc

Érdekesebb ásványok, kőzetek

Bournonit, régi
elnevezésén kerékérc
Kapnikbányáról

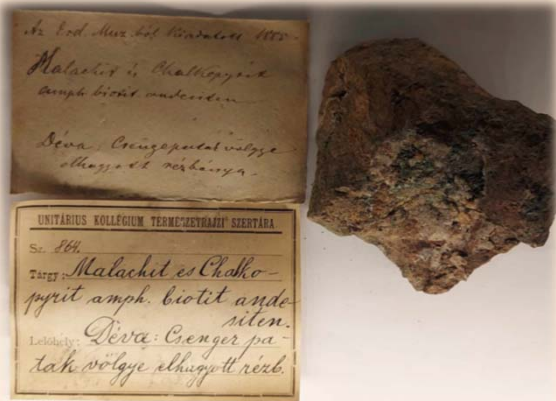
Tetraedrit, régi
elnevezésén
fakóérc
Kapnikbányáról

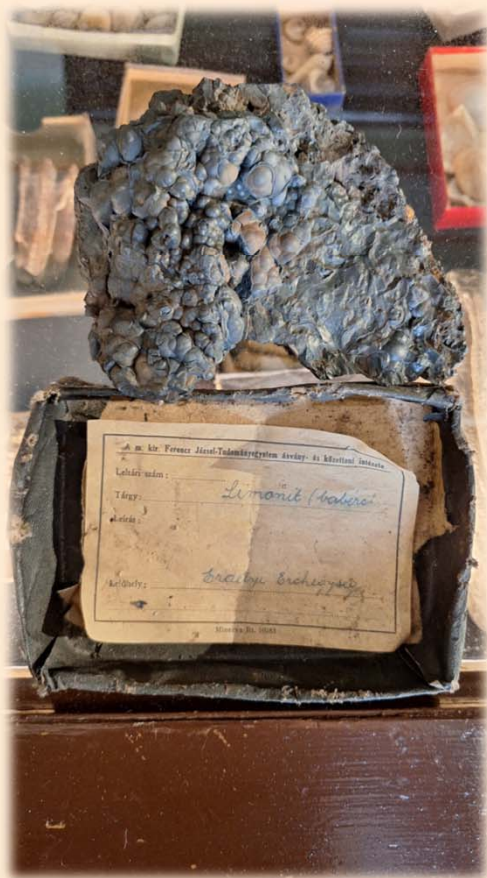
Érdekesebb ásványok, kőzetek

Malachit és kalkopirit.
Több címkéje van,
feltételezzük, hogy
korábbi rendszerezési
munkálatok során
íródott

Szteurolit ikrek

Limonit az Erdélyi Érchegységből, amely a Ferenc József Tudományegyetem ásvány és kőzettani intézetéből került át a Kollégium gyűjteményébe.

Érdekesebb múzeumbeli tárgyak

„Alsó-Fehér vármegye ásványországa” gyűjtemény, amely dobozként és önálló tálcákként is használható. Gyűjtője/adományozója, az adomány évszáma sem ismert.

Iciri-piciri, alig 4 cm-es dobozka 1856-ból, amely vivianit ásványt kellett volna tartalmazzon, Verespatakról

Őslénytani érdekességek

- a Kolozsvár környéki középső és késő eocén korú (kb. 48-34 millió éves) kőületek alkotják a gyűjtemény gerincét
- többségében kagylók, csigák és tengeri sünök kőbelei és fosszilis vázai
- A kagylók közül főként az osztrigákhoz tartozó *Pycnodonte gigantea*, *Crassostrea transilvanica* és *Vulsella dubia transilvanica* vázelemei uralkodnak

Tectus margaritaceus

Lumasellák

Őslénytani érdekességek

- a Kolozsvár környéki középső és késő eocén korú (kb. 48-34 millió éves) kőületek alkotják a gyűjtemény gerincét
- többségében kagylók, csigák és tengeri sünök kőbelei és fosszilis vázai
- a kagylók közül főként az osztrigákhoz tartozó *Pycnodonte gigantea*, *Crassostrea transilvanica* és *Vulsella dubia transilvanica* vázelemei uralkodnak

Crassostrea transilvanica

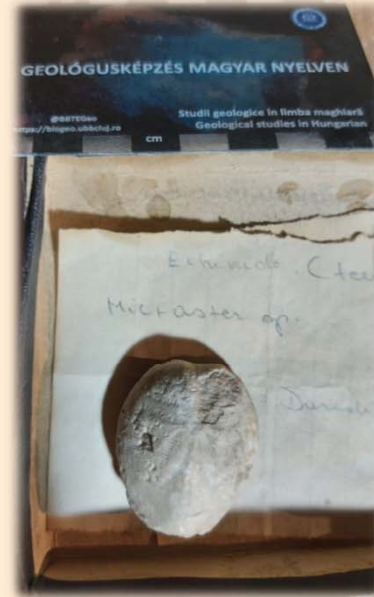
Vulsella dubia transilvanica

Őslénytani érdekességek

- a csigák esetében a gyűjteményben levő példányok túlnyomó részben a *Turitella*, *Cassidaria* és *Hippochrenes* nemzetségekhez sorolhatók
- a tengerisün példányok zöme az *Echinolampas*, *Eupatagus* és *Micraster* nemzetséghez tartoznak

Turitella sp. Nádaskóródról

Micraster sp.

Őslénytani érdekességek

- *Myliobatis* sp. foglemezek
- a fent említetteken kívül a gyűjtemény olyan érdekességeket is tartalmaz, mint 2 részleges mamut zápfog és egy darab emlős (*Halitherium*) borda
- a mamut fogak eredete kétséges, a szirén borda és a *Myliobatis* feltehetően ugyancsak a Kolozsvár környékén több helyen előbukó eocén Kolozsvári Mészkőből származik
- paleobotanikai maradványok is találhatók kis számban a gyűjteményben

mamut moláris

Myliobatis sp. foglemezek

- A **gyűjtemény több, mint 1500 ásvány és kőzetet foglal magában**, az adatbázisunk jelen pillanatban **1000** példányt regisztrált de várhatóan még kb. 500 minta leltározásra vár
- Értékes fosszília példányokat foglal magában.
- **Erdély egyik leggazdagabb középiskolai geológiai gyűjteménye.**
- Ha a rendszerező munkát sikerül befejezni, nemcsak az iskola, hanem az egész város számára látványossággént szolgálhat.
- **Oktató, kutató és a geológiát népszerűsítő célt szolgálhat.**
- Ez a projekt nagyszerű és példaértékű együttműködésre adott lehetőséget egyház-iskola-tudományegyetem között.

UNIVERSITATEA BABEȘ-BOLYAI
BABEȘ-BOLYAI TUDOMÁNYEGYETEM
BABEȘ-BOLYAI UNIVERSITÄT
BABEȘ-BOLYAI UNIVERSITY
TRADITIO ET EXCELLENTIA

Köszönjük a figyelmet!

